

Asia: VN/13333/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (valmistavan opetuksen lisäopetus ja aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitus)

Lausunnonantajan lausunto

Mitä mieltä olette perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta?

Nuorisotutkimusseura kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä perusopetuslain muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

Perusopetukseen valmistava opetus on Opetushallituksen mukaan tarkoitettu kaikille niille perusopetusikäisille maahanmuuttotataustaisille lapsille ja nuorille, joilla ei ole vielä tarvittavia kielellisiä valmiuksia esi- tai perusopetuksessa opiskeluun. Nuorisotutkimusseura pitää hyvänä, että opetukseen voivat osallistua sekä vasta maahan muuttaneet että Suomessa syntyneet maahanmuuttotataustaiset lapset ja nuoret eikä se edellytä oleskelulupaa.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi perusopetuslakiin säännökset perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta. Esityksen mukaan perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan tarvitsemia valmiuksia suomen tai ruotsin kielessä sekä siten edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Nuorisotutkimusseura näkee lisäopetusmahdollisuuden myönteisenä. On oleellista varmistaa, että kaikilla perusopetusikäisillä maahanmuuttotataustaisilla lapsilla ja nuorilla olisi tarvittavat kielelliset valmiudet niin opiskeluun kuin vertaissuhteiden rakentamiseen ja yhteiskunnassa toimimiseen.

Vaikka on todettu, että toimivat integrointikäytännöt edistävät opetuksen toteuttamista, integraatio ei kaikilta osin toteudu. Lisäopetuksen tarvetta ja toteutustapaa arvioitaessa onkin syytä

kiinnittää huomiota niin opetuksen laatuun ja muiden oppiaineiden opetuksen toteutumiseen oppilaan aiempien opintojen mukaisesti kuin siihen, että lapsi ja nuori pääsee laajemmin osaksi luokka- ja kouluyhteisöä. (Venäläinen ym. 2022.) Nuorten oppijoiden oppimiseen ja hyvinvointiin vaikuttavat yksilötekijöiden ohella erityisesti nuorten asema ja osallisuus kouluyhteisössä, aikuisen tuki ja ohjaus sekä vertaissuhteet.

Onnistunut valmistava ja lisäopetus edellyttävät riittävästi osaavia opettajia ja ohjaajia sekä opetuksen suunnitelmallista kehittämistä. Syytä on kiinnittää huomiota opettajien pätevyyteen. Opetuksen kehittämistä tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti ja tiiviissä yhteistyössä koulun muiden oppiaineiden opetuksen ja oppilashuollon kanssa, jotta voidaan mahdollisimman hyvin edistää niin lapsen / nuoren oppimista ja kotoutumista kuin vertaissuhteiden muodostumista sekä toimijuutta ja osallisuutta kouluyhteisössä.

Lähde:

Venäläinen, S., Laimi, T., Seppälä, S., Vuojus, T., Viitala, M., Ahlholm, M., Latomaa, S., Mård-Miettinen, K., Nirkkonen, M., Huhtanen, M. & Metsämuuronen, J. (2022). Kielellisiä taitoja ja koulunkäyntivalmiuksia. Valmistavan opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen tila ja vaikuttavuusarviointi. Julkaisut 19:2022. Karvi.

Onko perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus mielestänne tarpeellinen?

Hallituskaudella keskeisiä tavoitteita ovat koulutustason ja koko väestön osaamistason nostaminen ja oppijoiden hyvinvoinnin parantaminen. Lakimuutosesityksen tavoitteena on mahdollistaa valmistavan opetuksen jatkuminen kahteen vuoteen tilanteissa, joissa se arvioidaan tarpeelliseksi riittävien kielellisten valmiuksien varmistamiseksi. Kuten lakiesityksessäkin todetaan, osa oppilaista tarvitsee valmistavaa opetusta pidemmän ajan. Karvin arviointitulosten mukaan valmistava opetus ja oman äidinkielen opetus edistävät oppilaiden kielellisten taitojen kehittymistä, kouluvalmiuksia ja suomalaiseseen yhteiskuntaan kotoutumista.

Nuorisotutkimusseura näkee, että valmistavan opetuksen lisäopetuksen tarve on selkeä. Oleellista on, että perusopetuksessa oleva lapsi / nuori saa tarvitsemaansa tukea ja opetusta suomen tai ruotsin kielellä. Koulutuksen laajana tavoitteena on tuottaa sekä kykyä toimia kansalaisena että kykyä toimia työelämässä. Näiden kielten osaaminen on edellytys sille, että lapsi / nuori pärjää ja menestyy niin opinnoissa ja myöhemmin työelämässä kuin vertaisryhmissä, muissa yhteisöissä ja yhteiskunnassa yleensäkin. Kuten edellisessä kohdassa totesimme, on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota myös niin opetuksen laatuun kuin integraatioon, joka varmistaa lapsi ja nuori pääsyn laajemmin osaksi luokka- ja kouluyhteisöä.

Onko perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen rahoitusratkaisu toimiva?

Opetuksen järjestäjät saavat tällä hetkellä maahanmuuttajien valmistavan opetuksen järjestämiseen valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) nojalla. Valmistavan opetuksen kustannukset korvataan opetuksen järjestäjille opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän kautta. Nyt esityksessä ehdotetaan kustannusten siirtämisestä kunnan peruspalvelujen valtionosuuksiin.

Nuorisotutkimusseura haluaa nostaa esiin huolen siitä, että tämän muutoksen myötä eriarvoisuus lasten ja nuorten välillä eri kunnissa voi lisääntyä sen mukaan, miten kunnat priorisoivat valmistavaa ja lisäopetusta. Valmistava opetus on suunnattu maahanmuuttajataustaisille oppilaille. Jos rahoitus ei ole kohdennettua, riski kasvaa, että näiden oppilaiden tarvitsemat tuet jäävät toteutumatta. Ilman korvamerkittyä rahoitusta valmistavan opetuksen laatu ja saatavuus voivat myös vaihdella entistä enemmän kuntien välillä. Lisäksi jos rahoitus ei perustu suoraan valmistavan opetuksen oppilasmääriin, on riski, että osa kunnista saa vähemmän rahoitusta suhteessa tarpeeseen.

Onko teillä lausuttavaa aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korottamista koskevaan osuuteen esityksessä?

Esityksen tavoitteena on aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien enimmäismaksujen korotuksella kompensoida kunnille aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuuteen tehtävä 7 miljoonan euron valtion rahoituksen vähennys.

Nuorisotutkimusseura ei pidä esitystä kestäväenä ratkaisuna. Jo hallituksen aiemmin tekemät leikkauspäätökset ovat kohdentuneet lapsiperheiden talouteen. Köyhien lapsiperheiden taloudellinen tilanne on huolestuttava ja lapsiperheköyhyys vaikuttaa lasten välittömään hyvinvointiin sekä pitkälle elämäntilanteeseen. Maksujen korottaminen voi vaikeuttaa tai jopa estää osan lapsien osallistumisen aamu- ja iltapäivätoimintaan. Tämä heikentää lasten yhdenvertaisia mahdollisuuksia viettää turvallista iltapäivää koulupäivien jälkeiseen. Korotukset myös heikentäisivät edelleen jo nyt vaikeassa taloudellisessa tilanteessa elävien lapsiperheiden tilannetta. Taloushaasteet eivät voi olla vaikuttamatta perheiden ja lasten hyvinvointiin ja lasten oppimiseen negatiivisesti.

Onko teillä lausuttavaa aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen indeksisäännöstä koskevaan osuuteen esityksessä?

Esityksessä ehdotetaan myös, että maksut sidotaan indeksiin. Muutoksen tarkoitus on säilyttää kuntien aamu- ja iltapäivätoiminnan laatu ja laajuus nykyisellään kustannusten kasvaessa. Kuten edellisessä kohdassa totesimme, Nuorisotutkimusseura näkee riskejä maksujen korottamisessa. Vaikkakin maksujen korottamiselle voidaan löytää perusteita valtion ja kunnan talouden näkökulmasta, vaikeuttavat korotukset jo nyt heikossa taloudellisessa asemassa olevien lapsiperheiden tilannetta ja heikentävät lapsien yhdenvertaisia mahdollisuuksia.

Onko teillä muuta lausuttavaa esitysluonnoksesta (esim. vaikutusarvioinnit)

Perusopetukseen valmistava opetus on Opetushallituksen mukaan tarkoitettu kaikille niille perusopetusikäisille maahanmuuttotaustaisille lapsille ja nuorille, joilla ei ole vielä tarvittavia kielellisiä valmiuksia esi- tai perusopetuksessa opiskeluun. Haluamme kiinnittää huomiota esityksessä ehdotettuun täsmennykseen, jonka mukaan valmistavan opetuksen oppilaaksiottokriteereitä muutettaisiin niin, että vain ulkomailla syntyneet maahanmuuttotaustaiset voisivat osallistua opetukseen. Nuorisotutkimusseura pitää hyvänä nykyistä lakia, jossa opetukseen voivat osallistua sekä vasta maahan muuttaneet että Suomessa syntyneet maahanmuuttotaustaiset lapset ja nuoret eikä se edellytä oleskelulupaa. Lapsen tai nuoren syntymämaa ei saisi määrittää hänen mahdollisuuksiaan saada valmistavaa tai lisäopetusta, jos siihen on tarvetta. On koko yhteiskunnan etu, että kaikki lapset ja nuoret syntymämaasta riippumatta oppivat suomen ja/tai ruotsin kieltä niin, että he pärjäävät ja voivat menestyä, kokevat olevansa osa suomalaista yhteiskuntaa.

Perusopetuslain muuttamisella on vaikutuksia lapsiin ja nuoriin ja onkin suositeltavaa, että muutoksista toteutetaan lapsivaikutusten arviointia.

Nuorisotutkimusseura toteaa lisäksi, että lapsien, nuorten ja lapsiperheiden taloudelliseen tilanteeseen on tämän hallitusohjelman aikana kohdentunut paljon heikennyksiä. Toteutettujen leikkausten ja niistä seuraavien muutosten vaikutuksia on syytä arvioida lyhyellä ja pitkällä aikavälillä niin hallituskauden tavoitteiden kuin lasten ja nuorten hyvinvoinnin, syrjäytymiskehityksen ja osallisuuden näkökulmista. Arvioinnissa tulisi tarkastella myös leikkausten yhteisvaikutuksia.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Tiivistelmä_Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.pdf](#)

Kauppinen Eila
Nuorisotutkimusseura ry